

رمضان در تهران قدیم چگونه بود

۲۵ تیر ۱۳۹۴ ساعت ۱۷:۱۹

در زمان‌های قدیم مردم تهران رسمی به نام کلوخ‌اندازان داشتند که یک تا سه روز قبل از ماه مبارک آغاز می‌شد

تهران در تاریخ ایران بیش از نقاط دیگر کشور دچار تغییر و تحول شده و پایتخت‌نشینان بیشترین تحولات متاثر از تکنولوژی را تجربه کرده‌اند. از جمله بسیاری از آداب و رسوم ماه مبارک رمضان که در قدیم متداول بوده، امروزه دستخوش تغییر شده است. تا چند دهه قبل ماه رمضان برای مردم ایران شبیه نوروز بود، بانوان به خانه تکانی منازل و مردها به غبارروبی مساجد و اماکن مذهبی می‌پرداختند. در شب حلول ماه رمضان و رویت هلال ماه بسیاری از خانواده‌ها با آب و آینه و سبزه روی بام خانه به پیشواز ماه نو می‌رفتند.

در زمان‌های قدیم مردم تهران رسمی به نام کلوخ‌اندازان داشتند که یک تا سه روز قبل از ماه مبارک آغاز می‌شد. مردها ظاهر خود را نظیف و پاکیزه می‌کردند و با خانواده‌هایشان به دامان طبیعت می‌رفتند و هنگام غروب رو به قبله تکه کلوخی را در دست می‌گرفتند و می‌گفتند خدایا گناهان خود را شکستیم و خود را برای عبادت در روزهای ماه رمضان آماده کردیم و سپس کلوخ را به نیت نابودی اعمال ناپسندشان به زمین می‌زدند.

زنان نیز تا هلال ماه شوال از روبندهای بلندتر و چادرهای عبایی بدون هرگونه آرایش و زینت استفاده می‌کردند.

در ماه رمضان مغازه‌ها خواربار بهتری را با قیمت نازل‌تری عرضه می‌کردند و برای بهره‌مند شدن از برکات این ماه سعی می‌کردند از ترازوهای دقیق و سنگ‌های تمام استفاده کنند. اگر این ماه در تابستان واقع می‌شد که وفور نعمت بود. مردم عموماً چند برابر خرید می‌کردند و برکت ماه رمضان به خانه مردم راه پیدا می‌کرد.

***اعلام زمان افطار و سحر**

تا قبل از ورود رادیو و تلویزیون به ایران اعلام اوقات شرعی به گونه‌های متفاوتی انجام می‌گرفت، به‌طور مثال در زمانی اعلام وقت سحر و افطار با شلیک سه گلوله توپ هنگام اذان مغرب و سحر صورت می‌گرفت و همچنین رسم بود یک تا دو ساعت قبل از اذان صبح مقابل مغازه‌ها و منازل مرتفع‌تر چراغ نفتی آویزان کنند تا مردم با دیدن نور آنها به تهیه سحری بپردازند و از همان اولین

بانگ مناجات دعای سحر شور و هیجانی در شهر پیچیده می‌شد. علاوه بر این، برای جانماندن همسایگان از خوردن سحری، اولین نفری که بیدار می‌شد، موظف بود با کوبیدن مشت به دیوار، همسایه خود را بیدار کند و این زنجیره تا آخرین اتاق در یک حیاط ادامه داشت.

*سفره‌های پر برکت و مهربان

تهرانیان قدیم هنگام افطار به اقتضای فصل، غذا و نوشیدنی‌های مختلف از جمله فرنی، خرما، شیربرنج، حلوا، خاکشیر یخ‌مال، پالوده سیب با گلاب و شربت‌های سکنجبین، بیدمشک گلاب با تخمه شربتی تدارک می‌دیدند. همچنین بسته به ذائقه و وسع مالی افراد غذاهایی مانند شامی کباب، شامی لپه، چلوکباب، کوفته و کباب حسینی را نیز برای افطار تهیه می‌کردند و پس از گذشتن پاسی از شب در دید و بازدیدها و معاشرت‌هایشان شب چره‌ای که عبارت بود از زولبیا و بامیه، پشمک، باقلوا و قطاب و میوه‌های فصل صرف می‌کردند. ولی غذاهای سحر بیشتر از برنج درست می‌شد، زیرا تشنگی در پی نداشت و خانم‌ها سحری را همان موقع می‌پختند و غذای مانده از قبل را گرم نمی‌کردند. در این ماه نانوایا سعی در افزایش کیفیت نان داشتند و نان سنگک یکی از نان‌های پرطرفدار بود.

در ایام ماه مبارک رمضان اهالی تهران پس از افطار به کارهایی از قبیل حضور در مساجد و استفاده از منابر و عاظ، ترنا بازی، رفتن به قهوه‌خانه‌ها و زورخانه‌ها می‌پرداختند.

زورخانه‌ها از افطار تا سحر پذیرای پهلوانان و مشتاقان بود و در این ماه اصل رعایت ورود پیشکسوت به گود به افرادی از سلاله آل‌الله(ص) واگذار می‌شد؛ حتی اگر این فرد یک نوچه و نوخاسته بود. به نظر اهالی زورخانه اولاد پیامبر(ص) بر تمام پیشکسوتان برتری داشتند. ولی این ضرب و زنگ در شب‌های قدر و شهادت حضرت امیرالمومنین(ع) به زمزمه منم منم گدای علی، علی، علی تبدیل می‌شد.

یکی دیگر از رسوم ماه مبارک رمضان که هنوز هم در جای جای ایران در مناسبت‌های مختلف دیده می‌شود نذر برای شستن ظروف سفره‌های افطار بود که برخی به منظور کاهش آلام زندگی و گناهان خود یا به قولی برای جبران مافات دست به کار شستن دیگ‌های گل گرفته تا دیس و ملاقه می‌شدند.

از آخرین مراسم ماه رمضان می‌توان به خوردن کله و پاچه در شب بیست و هفتم اشاره کرد که هنوز هم کم و بیش ادامه دارد. از دیگر مراسم این روز خوردن آجیل مراد بود که لزوماً باید توسط افرادی که محمد، علی و فاطمه نام داشتند، تهیه می‌شد و شامل خرما، پسته، فندق، نخودچی، بادام و شکر پنیر بود. همچنین در این روز زنان و مردان حاجتمند پس از عرض تقاضا از ۴۰ نفر که نامشان محمد، علی یا فاطمه بود از یک مغازه پارچه فروشی رو به قبله که اسم صاحب آن محمد یا علی بود پارچه خریده و بین دو نماز ظهر و عصر روز بیست و هفتم در مساجدی نظیر سپهسالار، جامع بازار و سلطانی بریده و می‌دوختند و سپس به تن

خلاصه کلام که هم‌اکنون از آن آداب و رسوم ماه مبارک نه‌تنها در تهران بلکه در شهرهای دیگر هم خبری نیست و بسیاری از این موارد که به نوعی جزو فرهنگ مردم بود، دستخوش تغییر شده است ولی با تمام این اوصاف ماه رمضان بهترین ماه خداست و با اطعام مساکین، دوری از اسراف و تجملات و سفره‌های رنگارنگ می‌توانیم باز هم با دل‌های بی‌کینه و فطرت خداجو به یکدیگر نزدیک شویم و از برکات این ماه فیض ببریم.

منبع: جام جم

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۳۱۰۳/چگونه-قدیم-تهران-رمضان/>